ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Jaroslava Vlašína v právní věci žalobce: **Š. Š.**, zast. JUDr. Zuzanou Šmídovou, advokátkou, se sídlem Žerotínova 1155/3, Ostrava - Moravská Ostrava, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. 7. 2012, č. j. 20 Ad 35/2011 - 78,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Ustanovené zástupkyni žalobce JUDr. Zuzaně Šmídové **se nepřiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů za řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 18. 3. 2011, č. X, žalovaná zamítla žádost žalobce o změnu výše invalidního důchodu z důvodu zhoršení zdravotního stavu, neboť podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení Ostrava - město ze dne 22. 2. 2011 byl žalobce nadále invalidní pro invaliditu prvního stupně.

V řízení o námitkách žalobce vydala žalovaná rozhodnutí ze dne 18. 7. 2011, č. j. X, kterým své rozhodnutí ze dne 18. 3. 2011 zcela změnila tak, že žalobci podle § 56 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, odňala invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně, a to od 18. 8. 2011. V odůvodnění uvedla, že podle posudku ze dne 16. 6. 2011 činí míra poklesu pracovní schopnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce 30 %; žalobce tudíž není

invalidní. Invalidita je nezbytnou podmínkou pro vznik nároku na invalidní důchod, proto žalovaná s odkazem na § 56 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb. dávku odňala. Závěrem podotkla, že ustanovení § 90 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, se v řízení o námitkách nepoužije, a proto rozhodla v neprospěch žalobce.

V žalobě žalobce namítal nesprávné a neobjektivní posouzení svého zdravotního stavu. Tvrdil, že se jeho stav natolik zhoršil, že splňuje podmínky pro přiznání invalidního důchodu pro invaliditu druhého stupně. Cítí se velmi špatně, je unavený a bez léků tišících bolest není schopen vést normální život, natož vykonávat práci.

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 25. 7. 2012, č. j. 20 Ad 35/2011 - 78, zrušil rozhodnutí žalované ze dne 18. 7. 2011, č. j. X, a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. V odůvodnění konstatoval, že posudky posudkových komisí Ministerstva práce a sociálních věcí, pracoviště v Ostravě a pracoviště v Brně bylo prokázáno, že rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce je bolestivý syndrom bederní páteře s lehce omezenou funkcí, bez kořenové symptomatologie či spinální leze, nevyžadující neurochirurgickou intervenci, ale léčbu konzervativní - posudkové hodnocení podle kapitoly XIII., oddílu E, položky 1b vyhlášky č. 359/2009 Sb. Obě posudkové komise hodnotily v horní hranici 20 %, přičemž posudková komise v Ostravě navýšila míru poklesu pracovní schopnosti o 10 procentních bodů na celkových 30 %. Ačkoliv byla prokázána správnost stanovení procentní míry poklesu pracovní schopnosti ve správním řízení v míře nižší než 35 %, krajský soud napadené rozhodnutí zrušil, neboť žalovaná nerozhodla o předmětu řízení a překročila rámec řízení vytýčený žádostí o úpravu důchodu. Správní řízení bylo zahájeno k žádosti žalobce a o této žádosti nebylo rozhodnuto, zrušila-li žalovaná své rozhodnutí ze dne 18. 3. 2011. Odnětí dávky nemůže automaticky absorbovat zamítnutí žádosti. Bylo-li řízení zahájeno k žádosti o zvýšení důchodu, nemůže být v průběhu tohoto řízení zahájeno řízení ex offo o odnětí dávky, a to ani za použití ustanovení § 88 odst. 8 zákona č. 582/1991 Sb. Vyloučení ochranného charakteru opravného prostředku neznamená, že žalovaná není vázána předmětem řízení. Řízení o odnětí invalidního důchodu může zahájit ex offo až po skončení řízení o žádosti. Žalovaná tak byla povinna rozhodnout pouze o nároku na zvýšení invalidního důchodu, nikoliv o odnětí invalidního důchodu, proto soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení.

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná (dále též „stěžovatelka“) včas kasační stížnost a požádala o přiznání odkladného účinku. V doplnění kasační stížnosti namítla, že zdravotní stav žalobce ke dni vydání žalobou napadeného rozhodnutí byl posouzen zcela správně; žalobce již dne 22. 2. 2011 nesplňoval podmínky pro nárok na invalidní důchod. Ustanovení § 88 odst. 8 zákona č. 582/1991 Sb. podle stěžovatelky ukládá správnímu orgánu, že může rozhodnout i v neprospěch účastníka řízení. Jestliže stěžovatelka v řízení o námitkách zjistila, že žalobce není invalidní, nic jí nebránilo v tom, aby od nejbližší splátky odňala invalidní důchod. Stěžovatelka vyjádřila přesvědčení, že rámec předmětu řízení nepřekročila. Jiný postup by uměle prodloužil vyplácení invalidního důchodu a podpořil bezdůvodné obohacení žalobce. Stěžovatelka poukázala rovněž na zátěž pro státní rozpočet, z něhož jsou důchodové dávky hrazeny. Uzavřela, že aplikace § 88 odst. 8

zákona č. 582/1991 Sb. vylučuje aplikaci § 81 odst. 3 téhož zákona. Navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Žalobce svého práva vyjádřit se ke kasační stížnosti nevyužil.

Usnesením ze dne 18. 10. 2012, č. j. 4 Ads 108/2012 - 19, Nejvyšší správní soud zamítl návrh stěžovatelky na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 3 a 4 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."), vázán rozsahem a důvody, které stěžovatelka uplatnila v kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Stěžovatelka v kasační stížnosti označila důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., podle kterého *kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení*. Nesprávné právní posouzení spočívá buď v tom, že na správně zjištěný skutkový stav je aplikován nesprávný právní názor, popř. je sice aplikován správný právní názor, ale tento je nesprávně vyložen.

Z obsahu dávkového spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že žalobci byl od 12. 10. 2005 přiznán částečný invalidní důchod, který byl od 1. 1. 2010 transformován na invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně (srov. čl. II bod 8 zákona č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

Dne 17. 1. 2011 požádal žalobce o změnu výše invalidního důchodu z důvodu zhoršení zdravotního stavu. Podle posudku lékaře Okresní správy sociálního zabezpečení Ostrava - město ze dne 22. 2. 2011 jde nadále o invaliditu prvního stupně, neboť z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla pracovní schopnost žalobce o 40 %. Stěžovatelka proto rozhodnutím ze dne 18. 3. 2011 žádost žalobce o změnu výše invalidního důchodu zamítla.

Proti uvedenému rozhodnutí podal žalobce námitky, v nichž poukázal na zaujatost lékaře, který vypracoval posudek. O zvýšený stupeň invalidity žalobce žádal na doporučení lékaře ortopedie. Zdůraznil, že mu nemoc brání v pohybu a pro bolest není schopen vykonávat prakticky nic.

Podle posudku lékaře stěžovatelky ze dne 20. 6. 2011 žalobce není invalidní ve smyslu ustanovení § 39 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., neboť jeho pracovní schopnost poklesla pouze o 30 %. Rozhodující příčinou dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu byl chronický recidivující plurisegmentální vertebrogenní algický syndrom zejména bederní a krční oblasti, lumbalgie a lumboischialgie na podkladě degenerativních změn s dysfunkcí LS páteře, bez kořenové či spinální leze.

Na základě uvedeného posudku vydala stěžovatelka žalobou napadené rozhodnutí.

Kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud předesílá, že v řízení před krajským soudem bylo prokázáno, že žalobce nebyl k datu vydání žalobou napadeného rozhodnutí invalidní podle § 39 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb. Toto zjištění nikdo nezpochybnil. Předmětem posouzení Nejvyššího správního soudu tak zůstává právní otázka, zda stěžovatelka postupovala v souladu se zákonem, pokud v řízení o námitkách žalobce proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o zvýšení invalidního důchodu rozhodla o odnětí této dávky, nebo zda tímto postupem překročila rámec předmětu správního řízení.

Podle § 81 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, *řízení o změně poskytování nebo výše již přiznané dávky důchodového pojištění se zahajuje na základě písemné žádosti nebo z moci úřední orgánem, který je příslušný k rozhodnutí o této změně, není-li stanoveno jinak.*

Z citovaného ustanovení vyplývá, že v případě již přiznané dávky důchodového pojištění je třeba odlišovat řízení o změně poskytování dávky a řízení o změně výše dávky. Současně je nutno brát v potaz, zda bylo řízení zahájeno na žádost účastníka řízení nebo z moci úřední.

Nejvyšší správní soud především zdůrazňuje, že bylo-li správní řízení zahájeno na základě žádosti účastníka řízení, musí správní orgán o takové žádosti rozhodnout. To se v projednávané věci nestalo, neboť stěžovatelka žalobou napadeným rozhodnutím původní rozhodnutí o žádosti žalobce změnila tak, že výrok o zamítnutí žádosti nahradila výrokem o odnětí invalidního důchodu. Samotná žádost, která řízení iniciovala, zůstala nevyřízena.

Žalobce ve své žádosti ze dne 17. 1. 2011 učinil předmětem správního řízení změnu výše přiznané dávky (invalidního důchodu), stěžovatelka tudíž mohla v daném řízení rozhodovat jen o výši invalidního důchodu, nikoliv však o nároku na tuto dávku. Stěžovatelka tedy nebyla oprávněna v tomto řízení vydat rozhodnutí o odnětí invalidního důchodu, a to ani v prvním stupni, ani v řízení o námitkách.

Na tomto závěru nic nemění ani skutečnost, že ustanovení § 88 odst. 8 zákona č. 582/1991 Sb. stěžovatelce v řízení o námitkách umožňuje rozhodnout v neprospěch účastníka řízení. Toto ustanovení totiž nezakládá oprávnění překročit předmět správního řízení vymezený v žádosti podané účastníkem řízení.

Stěžovatelce lze přisvědčit, že pokud v řízení o námitkách zjistila, že žalobce není invalidní, nic jí nebránilo odejmout žalobci invalidní důchod od nejbližší splátky. Nebyla však oprávněna učinit tak v řízení o žádosti žalobce o změnu výše invalidního důchodu, ale v samostatném řízení zahájeném z moci úřední.

Podle § 81 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb. *zahájení řízení o dávku důchodového pojištění brání tomu, aby v téže věci probíhalo jiné řízení.*

Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že citované ustanovení upravující litispendenci je nutno vykládat v kontextu výše uvedeného. Totožnost věci je dána totožností účastníků řízení a totožností předmětu řízení. Řízení o změně výše invalidního důchodu a řízení o

odnětí této dávky mají odlišný předmět (v jednom případě jde o výši dávky, ve druhém o nárok na dávku). Probíhající řízení o žádosti žalobce, jehož předmětem byla změna výše invalidního důchodu, tudíž nemůže být překážkou tomu, aby stěžovatelka z moci úřední zahájila řízení o odnětí invalidního důchodu.

Krajský soud tedy pochybil, pokud dospěl k závěru, že stěžovatelka může řízení o odnětí invalidního důchodu zahájit až po skončení řízení o žádosti žalobce o zvýšení této dávky. Uvedené pochybení ovšem nemá žádný vliv na správnost ostatních úvah krajského soudu, který zjistil závažné vady správního řízení a zcela důvodně vyslovil, že stěžovatelka byla v tomto řízení povinna rozhodnout výlučně o žádosti o zvýšení invalidního důchodu, nikoliv o odnětí dávky.

Zmiňuje-li stěžovatelka umělé prodlužování vyplácení invalidního důchodu a bezdůvodné obohacení žalobce, Nejvyšší správní soud podotýká, že obě tyto skutečnosti byly způsobeny výhradně nestandardním procesním postupem stěžovatelky. Ani namítaná zátěž pro státní rozpočet není relevantním argumentem opravňujícím stěžovatelku porušovat základní procesní pravidla (nerozhodnout o žádosti, resp. překročit rámec daný předmětem správního řízení), a to tím spíše v situaci, kdy bylo možné zmíněné zátěži pro státní rozpočet předejít výše popsaným a procesně korektním způsobem.

Nejvyšší správní soud shrnuje, že nezjistil stěžovatelkou namítané nesprávné posouzení právní otázky, a proto kasační stížnost proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. 7. 2012, č. j. 20 Ad 35/2011 - 78, zamítl jako nedůvodnou.

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 věty první ve spojení s § 120 s. ř. s. Úspěšnému žalobci v tomto řízení žádné náklady nevznikly a stěžovatel nebyl v řízení úspěšný, žádný z účastníků proto nemá právo na náhradu nákladů tohoto řízení.

Ustanovené zástupkyni žalobce Nejvyšší správní soud nepřiznal odměnu za jeho zastupování v řízení o kasační stížnosti, neboť v tomto řízení neučinila v zastoupení žalobce žádný úkon.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 10. ledna 2013

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu